

INFÀNCIA I SOCIOCULTURA A BARCELONA

Ferran Ferrer / Xavier Ucar
Universitat Autònoma de Barcelona

RESUMEN

Este artículo es el resumen de una investigación encargada por la Comisión de Bienestar Social del Ayuntamiento de Barcelona en el marco del denominado *Plan de la Infancia* a finales del año 1988.

El estudio tenía como finalidad la realización de una reflexión sobre las iniciativas socioculturales que se ofertan en la actualidad en la ciudad de Barcelona y constituir una herramienta útil para diseñar, en un futuro, aquellas actividades que se deseen impulsar en esta ciudad.

La investigación se inicia con una reflexión teórica y unas conclusiones sobre el sentido y dimensión de la sociocultura en el mundo actual. En el marco práctico se analizan diferentes datos de tipo contextual de la ciudad, pasando a continuación a definir lo que podrían ser las líneas de acción futuras que, en el campo de la sociocultura, tendría que realizar el Ayuntamiento de Barcelona

ABSTRACT

This article is the research abstract to charge for the Social Welfare Committee of the Barcelona Council in the setting of the called «Childhood's Plan» in the end of 1988 year.

The finality of the study was aid to make a sociocultural enterprises reflection that offers at present in the town of Barcelona and to make an useful tool to design, in the future, those activities that we want to be impelled in our town.

The research begins with a theoretical reflection and a conclusion for the sociocultural dimension and a sense in the days world. In the practical setting is analyzed a contextual fact of the town, defining immediately what could be the futures actions lines, in the sociocultural field, the Barcelona Council should make.

PRESENTACIÓ

Aquest article és un resum d'una recerca que ens va encarregar la Comissió de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona en el marc del denominat *Pla d'Infància* a finals de l'any 1988. Hem optat per sintetitzar el marc teòric i pràctic de la recerca, respectant al màxim les conclusions obtingudes.

L'estudi tenia com a finalitat ajudar a fer una reflexió seriosa sobre les iniciatives socio-culturals que s'ofereixen en l'actualitat a la ciutat de Barcelona i constituir una eina útil per a dissenyar, en un futur, aquelles activitats que es vulguin impulsar a la nostra ciutat.

MARC TEÒRIC: LA SOCIOCULTURA I LA INFÀNCIA A LA CIUTAT

La recerca s'iniciava amb una reflexió teòrica sobre el sentit i dimensió que té la sociocultura en el món d'avui.

Partiem del fet que tota acció socio-cultural adreçada a la infància hauria de pretendre, com qualsevulla intervenció de caire formatiu, l'òptim desenvolupament dels processos que portaran els nois i noies a convertir-se en individus crítics, creatius, i solidaris. Perquè això fos possible s'hauria de potenciar, des de la primera infància, una adequada interacció del nen amb el seu entorn. Aquesta relació i la interpretació que els infants en facin, serà el que els proporcionarà els instruments i les capacitats necessàries per actuar d'una manera creativa sobre el seu entorn.

És evident que l'adult mediatitza l'accés dels infants a l'oferta socio-cultural feta des de diferents àmbits ciutadans. L'absència o inadequació dels espais de joc i relació, la tendència majoritària cap al consum en el temps de lleure, la por a la inseguretat ciutadana, la manca d'hàbits de participació dels nens (i dels pares, en molts casos) en activitats extraescolars, la situació socio-econòmica familiar que pot no permetre despeses de desplaçament, i la seguretat i la tranquil·litat que per als adults ofereix la televisió a casa són factors, entre d'altres, que contribueixen a generar una resposta molt desequilibrada davant els productes o les accions socio-culturals.

Varen ser aquests paràmetres interpretatius els que ens van conduir a les següents conclusions:

- Les activitats socio-culturals no han de tenir una incidència puntual sinó que s'han d'emmarcar en tot el seguit d'accions que omplen la vida quotidiana del nen.

- L'activitat socio-cultural ha d'anar adaptant-se a la realitat canviant de la ciutat.
- Les noves propostes s'han d'adaptar al moment socio-polític i cultural present.
- La descentralització de serveis és un requisit indispensable per la socio-cultural.
- Hem de retrobar a les ciutats la interrelació dels nois i de les noies al poble petit on l'entorn socio-geogràfic es converteix en el camp d'acció socio-cultural.
- L'oferta socio-cultural per als infants mai no ha de constituir un fi en si mateixa, sinó un mitjà perquè els nens puguin formar-se.
- Les institucions públiques s'han de convertir en una mena de gran animador que oferti des d'una perspectiva optimitzant, tant a nivell social com individual, una sèrie el més heterogènia possible d'activitats.
- Les ofertes no han d'ésser una sèrie d'accions esporàdiques i sense lligam sinó que han de tenir una continuïtat.
- Les entitats s'han de fer presents en la vida socio-cultural de la ciutat (en la mesura que hi siguin presents, els nois seran conscients de la seva existència i, en conseqüència, tindran més opcions per a participar-hi).
- L'acció socio-cultural demana, en funció d'una major eficàcia educativa, el concurs d'altres accions de caire socio-urbanístic.
- S'han de crear les condicions adequades perquè la sociocultura arribi a tothom.
- Hem de fomentar espais on es pugui donar una comunicació nen-adult.
- Cal una oferta que integri i coordini les diferents iniciatives socio-culturals.
- Que la situació socio-econòmica familiar no suposi un fre per a la participació socio-cultural. Accés equilibrat al lleure.
- S'ha de fugir de l'assistencialisme, en parlar de sociocultura.
- La sociocultura ha de proporcionar eines que puguin ser aprofitades pel sistema educatiu.

MARC PRÀCTIC: LA SOCIOCULTURA I LA INFÀNCIA A LA CIUTAT DE BARCELONA

És evident que apuntalar des de bon principi els conceptes, els objectius, les finalitats, les possibilitats i limitacions dels fenòmens socio-culturals serveix per fonamentar en bona part la tasca que ens proposàvem al llarg de l'informe. No obstant això, els estudis d'aquesta mena solen finalitzar en aquest punt i en canvi creiem que és força enriquidor mirar d'anar més en-

llà, per analitzar la realitat que ens envolta i donar els instruments necessaris per millorar aquesta anàlisi.

Per tot això, vam considerar força adient dedicar igualment una bona part de l'estudi a l'anàlisi de les iniciatives socio-culturals que realment existeixen a la ciutat de Barcelona (i no tan sols les que haurien d'existir). El nostre objecte d'estudi van ser aquelles *iniciatives, equipaments i produccions culturals que generen influències educatives incidentals en els infants*. La franja d'edat estudiada era la compresa entre 0-16 anys (tot i que en l'estudi vam fraccionar aquest grup d'edat en altres d'amplitud més reduïda).

Per realitzar aquesta tasca vam abordar en primer lloc el que es podrien considerar dades contextuals dels diferents districtes de la ciutat. Això ens permetria entendre millor la realitat socio-cultural en el seu entorn. Vam analitzar dades demogràfiques de tipus general, de població infantil, de renda per càpita, d'atur de població adulta i juvenil, de locals comercials, i d'associacionisme infantil. En tots els casos vam fer la distinció pels districtes de la ciutat de Barcelona. Al final de l'article es presenten algunes gràfiques relatives a aquestes dades (Figures 1, 2, 3 i 4).

En segon lloc presentàvem les característiques més destacables de les iniciatives socio-culturals que es donen a Barcelona, amb la finalitat d'establir trets generals de la sociocultura a la nostra ciutat. Entre d'altres dades analitzàrem les que feien referència a nombre d'iniciatives per districte, destinataris, horari, calendari de funcionament, taxa de participació, quotes i finançament... Com en el cas anterior, es presenten al final de l'article algunes gràfiques (Figures 5, 6, 7 i 8).

Les conclusions més rellevants d'aquest marc pràctic van ser:

- Algunes iniciatives són clarament deficitàries: per exemple els equipaments esportius, els mitjans de comunicació amb apartats específics d'iniciatives socio-culturals per a la infància, i les produccions culturals (llibres, joguines, àudio-visuals, etc.). Es fa necessari destacar, igualment, que cal potenciar més «equipaments culturals especialitzats» (especialment els que fan referència a centres d'espectacles, teatre i música).
- Hi ha un elevat grau de centralització en l'organització i impuls d'aquest tipus d'iniciatives (socio-culturals). La major part d'aquestes tenen com a àmbit d'intervenció de les seves activitats el conjunt de la ciutat de Barcelona. Són poques les que centren el seu interès específicament en el seu districte o barri.
- Marca encara força tradició en la nostra ciutat respecte a les iniciatives socio-culturals, tot i que la joventut de la majoria d'iniciatives pot ser un element afavoridor perquè siguin més creatives i innovadores.
- Les iniciatives que més abunden són aquelles que van destinades a la «població en general» (sense distinció d'edat). També ressalten les ofertes que tenen com a públic el grup d'edat 4-14 anys, i en menor grau el grup de

14-16 anys. Cal destacar, això no obstant, que les iniciatives sòcio-culturals dirigides al grup d'edat de 0 a 3 anys són mínimes; cal pensar, doncs, que un cop més aquest és un dels grups marginats en aquest tipus d'iniciatives.

- La major part de les iniciatives sòcio-culturals desenvolupen les seves activitats dins el període escolar, encara que una part important ho fa durant el temps de vacances.
- Quasi totes les iniciatives estudiades organitzen activitats gratuïtament, o bé amb el pagament d'una quota o preu accessible.
- Bona part de les iniciatives sòcio-culturals estudiades es financen al 100% a partir de «recursos propis».

CONCLUSIONS

Com a darrer pas no ens vam limitar a fer únicament una descripció d'aquestes iniciatives, sinó que també vam creure necessari apuntar línies d'acció futures i aspectes sobre els quals l'Ajuntament hauria de reflexionar més profundament per aconseguir una major eficàcia i optimització dels recursos que s'ofereixen a la ciutat. Això constituí les conclusions del nostre estudi, que presentem a continuació.

1. Considerem que el concepte de sociocultura emprat per l'Ajuntament és força discutible. De fet aquest concepte abraça un camp molt més ampli del que s'estableix en el present estudi seguint el criteri d'aquesta entitat municipal, i per a això tan sols cal remetre's a la bibliografia existent sobre el tema.

Partint de la separació que fa l'Ajuntament entre «educació no formal» i «sociocultura», fóra més coherent que l'entitat municipal parlés, en referir-se a aquesta última, d'«educació informal»; malgrat això, nosaltres creiem que el terme sòcio-cultura té una entitat pròpia.

Som conscients de les crítiques que darrerament ha rebut aquesta diferenciació (no formal / informal), catalogada sovint d'artificial i poc delimitadora (especialment en segons quin tipus de programes formatius) per part fins i tot de prestigiosos organismes internacionals que la van utilitzar molt en els seus escrits, com per exemple la UNESCO.

No obstant això, i malgrat aquestes objeccions, continuem considerant que seria més clarificadora aquesta nova distinció que no pas la proposada per l'Ajuntament. El que sí que sembla del tot indiscutible, és que cal una revisió a fons de la catalogació de temes que ha emprat l'Ajuntament per a aquest estudi.

2. La sociocultura sempre és formativa. Així, doncs, fins i tot en els casos en què la iniciativa socio-cultural sigui desenvolupada per una institució que tingui com a objectiu fonamental els ingressos econòmics que li pugui reportar aquesta acció, cal valorar la seva aportació formativa als individus que hi participen.

En aquest sentit creiem que s'ha de fugir de concepcions puristes respecte al tema de la publicitat en les iniciatives socio-culturals de tipus privat, i que en tot cas és més important valorar els aspectes més positius que pot aportar la iniciativa al procés educatiu de l'infant.

3. Tot i la importància que donem a les iniciatives i programes socio-culturals en la nostra ciutat, no podem oblidar que en realitat aquestes activitats cal emmarcar-les en un context més ampli com és el de l'educació permanent.

Sabem que, en realitat, és una mica arriscat parlar d'aquest concepte quan el nostre grup destinatari són els infants de 0 a 16 anys. En tot cas, però, creiem convenient concebre aquestes propostes de tipus socio-cultural no tan sols com un fi en si mateix per a aquest marge de la població, sinó també com a part d'un projecte més ampli per al conjunt de la ciutat, que facilités al llarg de tota la vida de l'individu els instruments adequats per resoldre les seves necessitats i inquietuds de formació.

4. Quant a la difusió de les iniciatives socio-culturals cal no oblidar que en definitiva qui decideix que l'infant hi participi o no són, moltes vegades, els pares. Diem això perquè si l'Ajuntament es proposa fomentar aquest tipus d'activitats cal que no perdi de vista aquest fenomen i que per tant enfoqui les seves campanyes de marketing, fonamentalment, cap a aquests receptors. Amb aquest enfocament aconseguirà que els infants participin en major mesura en les iniciatives socio-culturals i també (i cal no oblidar-ho) afavorir un procés de sensibilització dels pares respecte a la importància d'aquest tema

5. És evident que cadascú de nosaltres té prefixats uns criteris per establir la diferenciació entre models «formatius» i models «no formatius», que puguin aplicar-se a les iniciatives socio-culturals. No obstant això, creiem que, exceptuant alguns casos que sembla que serien acceptats com a «deformadors» o «formadors» per la majoria de la població (tal com establíem en el marc teòric d'aquest estudi), la immensa majoria de models disponibles són altament discutibles, ja que estan en funció de l'escala de valors personals, de l'experiència, i en definitiva de la forma com percebem els fenòmens que provoquen aquests models.

De totes maneres nosaltres apuntem per una opció més relativista i menys

dirigista, que en qualsevol cas prefereix, abans de prejudicar els models a priori, donar els elements als infants perquè puguin establir en un futur la seva pròpia escala de valors d'una forma crítica, creativa i participativa. En el fons creiem que la sociocultura pot afavorir enormement aquest procés formatiu, que té més efectes a llarg que a curt termini, i que pretén aconseguir una societat més lliure (especialment lliure de tabús) i més solidària.

6. En referir-nos a la «difusió cultural» i a la «creació cultural», volem fer-ho sempre en termes de complementarietat i no d'exclusivitat. Tant la primera com la segona són estrictament necessàries. Sense la creació cultural, la difusió seria sempre repetitiva, i com a màxim presentadora d'altres innovacions culturals que es fessin a d'altres llocs (en conseqüència, no sempre arrelada a la nostra realitat). D'altra banda, la creació cultural sense difusió perdria sentit, ja que la cultura no divulgada deixaria de complir un dels seus objectius bàsics: arribar al màxim de persones possibles (sense distinció de sexe, classe social, etc.) En definitiva les institucions públiques han de donar suport i potenciar tant les iniciatives sòcio-culturals que realitzen activitats de difusió cultural, com aquelles que centren els seus esforços en la creació cultural pròpia.
7. La influència dels mitjans de comunicació social (sobretot de la televisió) genera un determinat tipus de consum cultural que tendeix a uniformar les conductes dels infants. Cal esbrinar clarament la forma i el contingut d'aquesta influència, i sobretot definir quin ha de ser el paper que jugui la sociocultura en el trencament d'aquesta realitat. Des d'aquest punt de vista l'Ajuntament podria impulsar recerques i estudis que donessin resposta a aquest problema.
8. La participació dels infants en les activitats sòcio-culturals és quelcom desitjable. No obstant això, determinats productes sòcio-culturals tenen, per si sols, tal qualitat formativa que el simple fet d'assistir-hi constitueix un enriquiment important per al procés de desenvolupament personal de l'infant.
9. La descentralització de les iniciatives sòcio-culturals és un factor decisiu a l'hora d'assegurar l'èxit dels objectius que ens marquem amb aquest tipus d'activitats a la ciutat de Barcelona. Cal apropar aquestes ofertes a les realitats que els individus (en aquest cas els infants) viuen d'una forma més propera: l'escola i el barri. És convenient, per tant, fugir

d'establir sempre activitats per grans masses d'infants, amb altres infants que difícilment tornaran a trobar-se. En aquest sentit es pot dir que les activitats sòcio-culturals han de perseguir, entre d'altres, dues finalitats:

- Motivar i afavorir els processos de relació entre els infants, i també amb el seu entorn més immediat (això s'aconsegueix amb activitats destinades a grups reduïts).
- Potenciar relacions entre els infants que vagin més enllà de les activitats sòcio-culturals que promou la institució, i que per tant siguin continuades en un període posterior. Per aconseguir això és imprescindible que es facin amb els infants que, pel seu entorn geogràfic i cultural, tinguin més possibilitats de continuar la seva relació (el barri i l'escola), i que tinguin una certa continuïtat en el temps (no esporàdiques) .

10. Les iniciatives sòcio-culturals, com qualsevol altra activitat que tingui com a objectiu fonamental generar processos de formació, requereixen la incorporació als seus programes d'elements d'avaluació i circuits de retroalimentació. Ambdós requeriments comportaran una major implicació dels participants en les activitats, així com un augment de l'eficàcia en edicions posteriors. Cal, doncs, contemplar aquests dos elements, no solament com a accions recomanables per a les iniciatives sòcio-culturals, sinó com a imprescindibles.
11. Considerem necessari, de cara a una major eficàcia en la implantació d'iniciatives sòcio-culturals, contrastar la pràctica al respecte en la nostra ciutat, amb d'altres espanyoles i europees. En aquest sentit es recomana l'elaboració d'estudis comparatius que permetin valorar i optimitzar el funcionament de les iniciatives en contextos culturals diferenciats.
12. Entenem que és necessari fugir de concepcions de la sociocultura que pretenguin institucionalitzar tots aquests tipus d'iniciatives. No obstant això creiem que les institucions públiques haurien de donar suport a les iniciatives sòcio-culturals, independentment de quina fos l'entitat titular. No es pot considerar, en conseqüència, la sociocultura com a patrimoni d'una entitat determinada. En tot cas, el que sí és cert és que els enfocaments poden ser diferenciats segons quines siguin les finalitats que persegueixen les diverses institucions que aporten iniciatives d'aquest tipus a la nostra ciutat.

13. És constatable el fet que a la nostra ciutat existeixen greus desequilibris socio-culturals entre grups d'infants i districtes. Creiem que les iniciatives socio-culturals han d'assumir aquest fenomen i establir, com un dels objectius de les activitats que desenvolupen, disminuir les diferències d'aquest tipus, amb la finalitat d'aconseguir cada cop més una autèntica igualtat d'oportunitats davant de la cultura.
14. En la sociocultura de la ciutat de Barcelona no es pot oblidar tampoc la funció de les iniciatives privades. S'observa que moltes d'elles no tenen ànim de lucre i que en tot cas els seus objectius se centren més aviat en la transmissió de models formatius concrets (de tipus religió o d'altres).
Cal, doncs, que des de les institucions públiques (municipals i autonòmiques) es doni suport a aquesta mena d'entitats que, en qualsevol cas, ajuden a fer més rica i diversificada l'oferta socio-cultural en la nostra ciutat. Això no vol dir, de totes maneres, que no hi hagi d'haver un cert control de les ajudes (especialment econòmiques) que es proporcionen a aquests entitats.
15. Cal evitar, en la mesura de les nostres possibilitats, «escolaritzar la sociocultura», ja que pot ser una font de riquesa formativa que complementi adequadament els processos de formació que es donen en el marc escolar. Aquest, per la seva rigidesa i funció social, difícilment podrà abordar plenament els objectius i activitats que desenvolupa la sociocultura. Per tant, cal que aquesta no intenti en cap moment imitar-lo, sinó més aviat trobar línies d'acció més creatives i diversificades.
Això no implica que pugui i hi hagi d'haver una clara col·laboració entre la institució escolar i les activitats promogudes per les iniciatives socio-culturals. En concret, creiem que fóra bo que hi hagués una millor utilització dels espais i els recursos de què disposen els centres escolars, sense caure, però, un cop més, en l'error de convertir la sociocultura en una activitat extraescolar més.
16. Observem, una vegada més, que a la ciutat de Barcelona es menystenen els grups infantils d'edat inferior (les franges de 0-3 i 4-6 anys aproximadament). Això es manifesta en el fet que les iniciatives de tipus socio-cultural centren les seves activitats en els grups d'edat superiors. De fet aquest fenomen no ens és estrany, ja que s'està reproduint el mateix que passa a l'àmbit escolar. Aquests grups d'edat es reserven a la família i per tant es considera (potser no en teoria però sí en la pràctica) que l'escola o les iniciatives socio-culturals han de tenir, en aquest estrat de la població, un reduït camp d'acció.

Cal, doncs, replantejar-se aquesta situació i per tant es pot considerar que les institucions que es dediquen a desenvolupar activitats socio-culturals poden ser un revulsiu important sobre aquest tema, ajudant en conseqüència a un canvi de concepció al respecte, entre la gent adulta. Cal que tendim, si més no en la mesura de les possibilitats que la socio-cultura permeti, a fer que cada cop sigui més falsa la frase: «La ciutat és hostil, però especialment amb els infants i els vells».

17. Els equipaments socio-culturals per a nois i noies són sovint, en l'actualitat, guarderies o «pàrquings», on l'única preocupació radica a proporcionar un lloc segur als infants. Aquesta idea, molt sovint assumida pels pares, cal canviar-la i substituir-la per una altra que emfasitzi la dimensió formativa d'aquests equipaments. Això es concretaria en la reconversió d'aquests espais en llocs on els nois i noies «facin», «actuin» i «s'interrelacionin».
18. Sembla obvi que les activitats socio-culturals que es donen en un àmbit determinat no es poden entendre deslligades de les característiques contextuals del seu entorn. La llista dels factors que les determinen podria ser ampla. En tot cas, creiem que, donant per descomptat que els factors socio-econòmics hi tenen molt a veure, hi ha un altre fenomen que cal contemplar a l'hora d'analitzar i/o desenvolupar programes socio-culturals: ens referim a les característiques del teixit relacional que es donen dins els districtes o barris.
Ja hem descrit abans aquest teixit relacional. Tan sols volem apuntar que en el present estudi es caracteritzen els diferents districtes de Barcelona a partir d'una sèrie d'indicadors contextuals, molts dels quals són importants condicionadors de la qualitat i estabilitat d'aquest teixit relacional. Cal tenir-los en compte en el futur a l'hora d'elaborar propostes d'iniciatives socio-culturals en la nostra ciutat.
19. Quan parlem d'animació socio-cultural per als infants a Barcelona podem caure en el defecte de pensar exclusivament en iniciatives que porten a terme programes concrets d'aquest tipus. No obstant això, hi ha una sèrie d'accions que caldria potenciar i que podrien anar paral·leles a aquests programes. Ens referim, en concret, a tots aquells projectes que tenen com a objectiu fonamental millorar les interrelacions dels infants al carrer.
Per dur a terme aquest objectiu hi hauria dues línies bàsiques d'acció.
 - Proporcionar espais que ajudin a optimitzar aquesta relació, tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu.
 - Facilitar especialistes que motivin i dinamitzin els infants de cara a

aconseguir aquest objectiu (animadors sòcio-culturals, educadors de carrer, pedagogs socials, etc...).

De qualsevol forma sembla clar que les institucions públiques, com a màximes responsables de la qualitat de vida d'una ciutat, no poden quedar al marge d'aquest fenomen que no per quotidià és menys important que les grans manifestacions culturals que se celebren a la nostra ciutat.

20. Els equipaments sòcio-culturals determinen el tipus de participació que es dóna en el seu si. Aquesta és una realitat que podem constatar diàriament en els diferents espais de la ciutat destinats, per exemple, a l'esbarjo. Entenem que no sempre s'ha d'aconseguir el mateix tipus de participació ni en el mateix grau en les activitats sòcio-culturals. És per això que és imprescindible tenir en compte aquest fet davant la creació de nous equipaments sòcio-culturals a la nostra ciutat.
21. A partir de la constatació que els adolescents es troben mancats de «creativitat social» ens plantejem la necessitat d'una recerca en profunditat per esbrinar quins usos fan els nens i les nenes de la cultura al seu territori, quins aprenentatges creatius realitzen fora del marc escolar, i sobretot com vehiculen aquests aprenentatges per a la resolució de problemes concrets al seu entorn.

NOTA FINAL

La informació sobre les iniciatives de tipus sòcio-cultural es va extreure fonamentalment de la Base de Dades denominada DBIM que correspon al Banc de Dades d'Infància realitzat per la Comissió de Benestar Social de l'Ajuntament de Barcelona. Aquesta base de dades està organitzada mitjançant el programa DBASE III Plus que permet realitzar recerques ràpides i tenir la informació estandarditzada de les iniciatives. La informació es va obtenir a partir d'una enquesta elaborada per l'Ajuntament i adreçada a diverses iniciatives sòcio-culturals. No ens vam qüestionar la fiabilitat i validesa d'aquestes dades. No obstant això, pensem sincerament que un dels esforços més importants en l'àmbit de la sociocultura hauria d'estar centrat en el futur en la millora d'aquesta xarxa d'informació, ja que és prou evident que una bona planificació i correcta presa de decisions en aquest àmbit s'ha de fonamentar essencialment en un ampli coneixement de la realitat sobre la qual es vol incidir.

Taula de codificació de Districtes de Barcelona

0. Conjunt de la Ciutat	
1. Ciutat Vella	6. Gràcia
2. Eixample	7. Horta-Guinardó
3. Sants-Montjuïc	8. Nou Barris
4. Les Corts	9. Sant Andreu
5. Sarrià-Sant Gervasi	10. Sant Martí

MOVILITAT POBLACIONAL A BARCELONA

DISTRICTES I CIUTAT

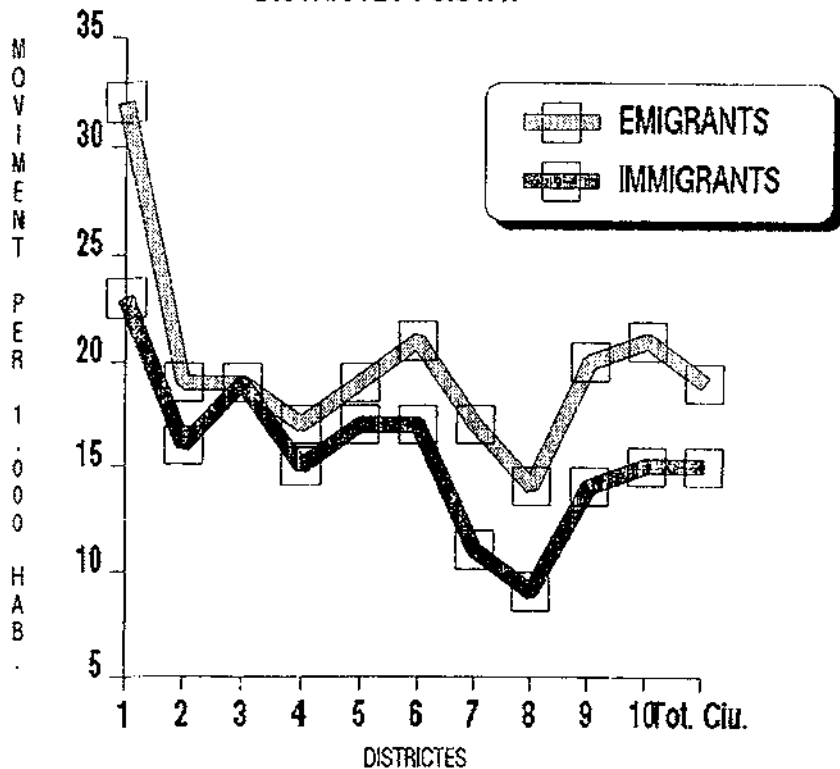

Figura 1

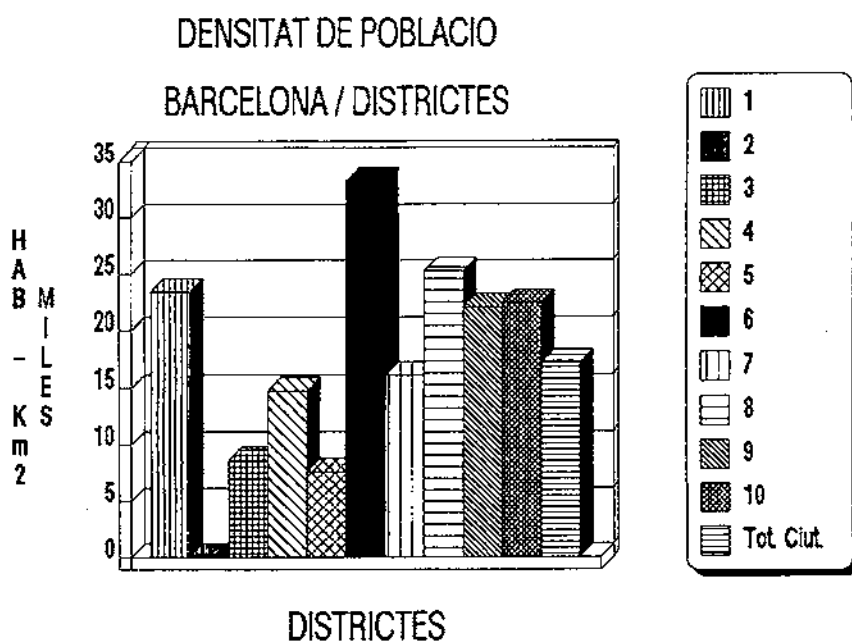

Figura 2

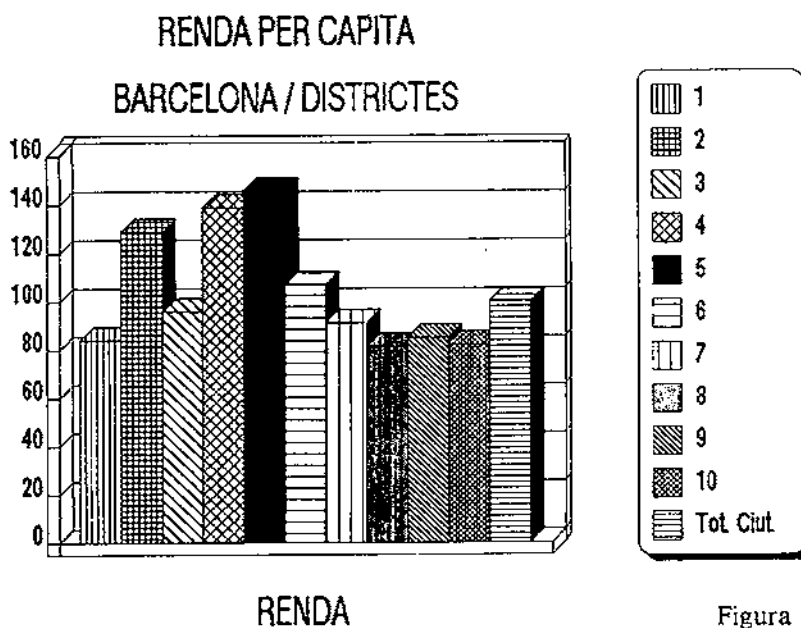

Figura 3

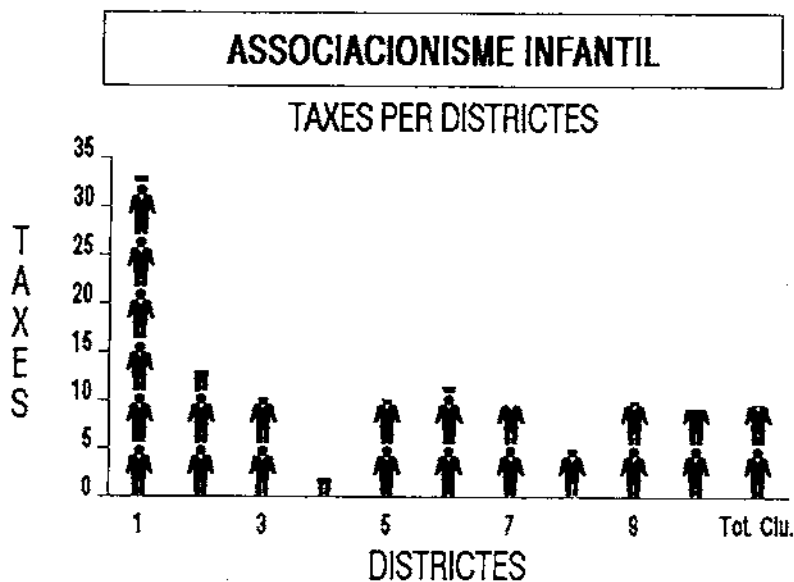

Figura 4

NOMBRE D'INICIATIVES SOCIOCULTURALS

BARCELONA

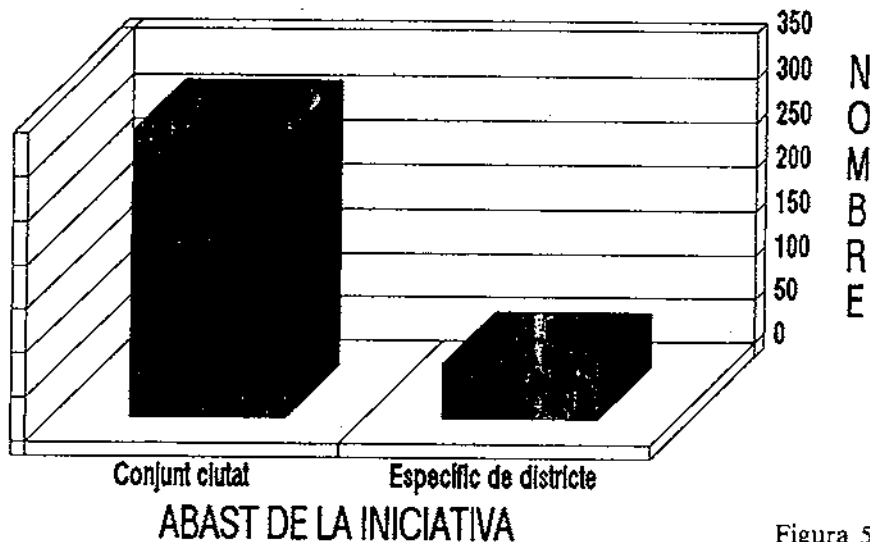

Figura 5

DESTINATARIS INICIATIVES SOCIOCULTURALS

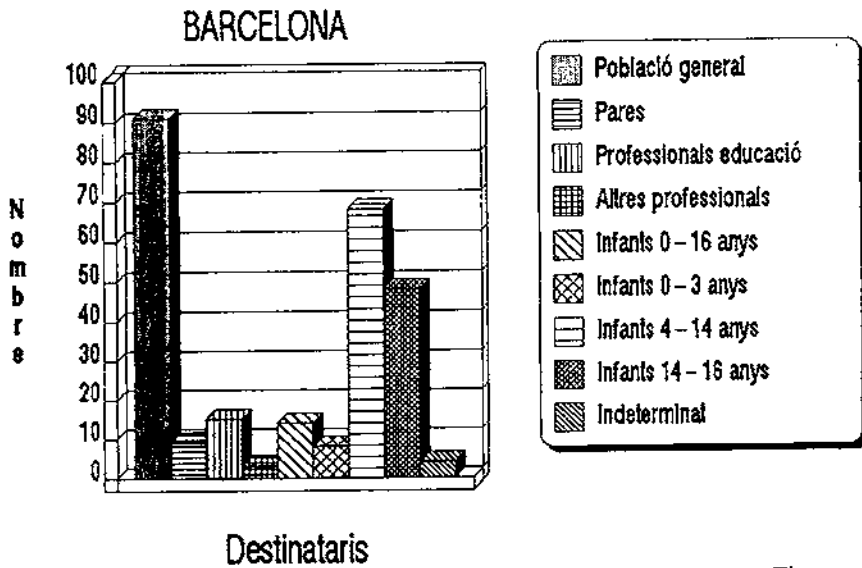

Figura 6

QUOTES INICIATIVES SOCIOCULTURALS

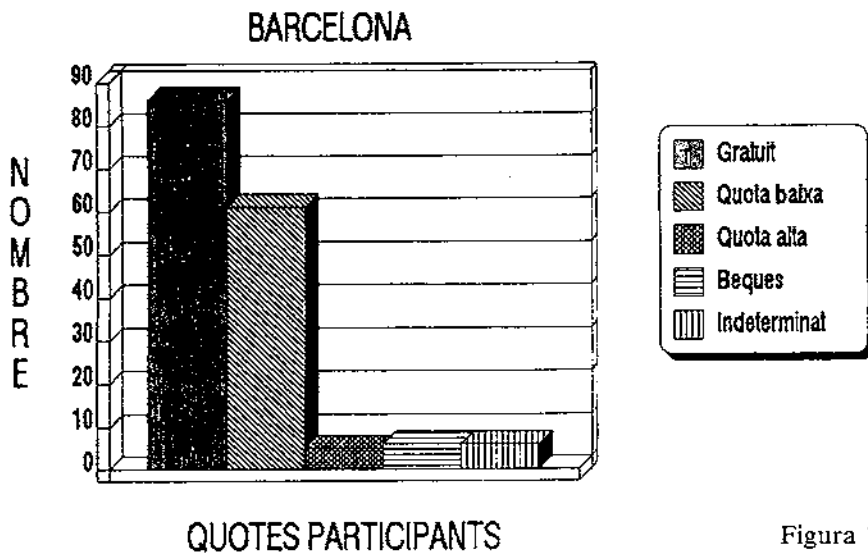

Figura 7

HORARI INICIATIVES SOCIOCULTURALS BARCELONA

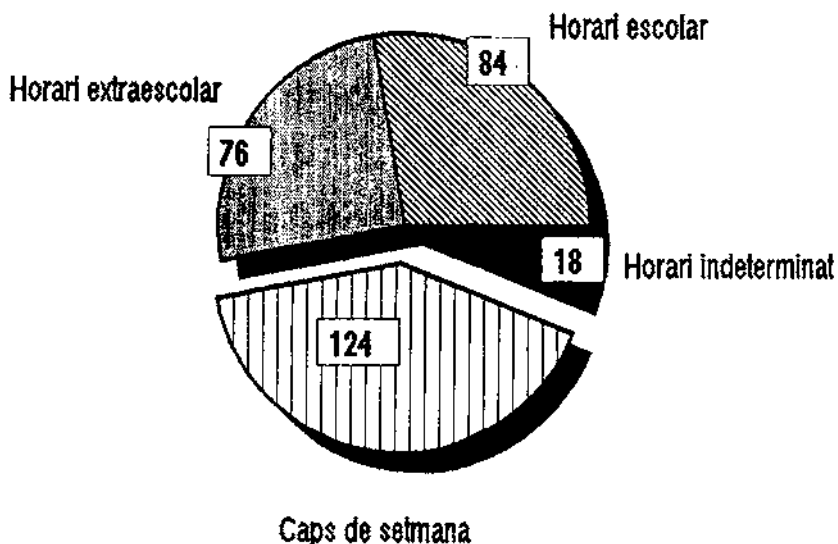

Figura 8

BIBLIOGRAFIA

- AJUNTAMENT DE BARCELONA - *Casals de joves i infantils a Barcelona* (1987). Document mimeografiat. Servei de Documentació de l'IMAE de Barcelona.
- AJUNTAMENT DE BARCELONA - *Utilització i disseny d'espai*. Documents de curs. Document mimeografiat. Servei de Documentació de l'IMAE de Barcelona.
- AJUNTAMENT DE BARCELONA - *Què són els casals infantils* - Documents de curs. Document mimeografiat. Servei de Documentació de l'IMAE de Barcelona.

-
- ARONSON, E. - *El animal social* (1985). Ed. Alianza Universidad. Cuarta ed. Madrid.
- COLOMER, J. - *Esplai infantil i acció sòcio-cultural* (1984) «interacció-84». Document mimeografiat. Servei de Documentació de l'IMAE de Barcelona.
- COLOMER, J. - *L'esplai infantil a Barcelona. Anàlisi i prospecció*. Document mimeografiat. Servei de Documentació de l'IMAE de Barcelona.
- COLOMER, J. - *Lleure infantil a Barcelona* (1983). Document mimeografiat. Servei de Documentació de l'IMAE de Barcelona.
- D'HAINAUT, L. - *Los sistemas educativos* (1988). Ed. Narcea. Madrid.
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA - *Ponències de les primeres jornades sobre lleure infantil i municipi* (1986). Barcelona.
- DIRECCIÓ DE SERVEIS DE CENTRES CÍVICS - *Els centres cívics de l'Ajuntament de Barcelona* (1984). Document mimeografiat. Servei de Documentació de l'IMAE de Barcelona.
- FRANCH, Q. - *Animació amb nens* (1985). Document mimeografiat. Servei de Documentació de l'IMAE de Barcelona.
- RUIZ, Q. - *Sòcio-cultura juvenil i acció sòcio-cultural*. Document mimeografiat. Servei de documentació de Barcelona Otium.
- SANTCOVSKY, H. - *Desenvolupament local - desenvolupament cultural* (1988). Abast I. Quaderns de reflexió.
- SANTCOVSKY, H. - *Anàlisi de la situació actual del lleure infantil i juvenil a Catalunya* (1988). Abast-I. Quaderns de reflexió.
- TRILLA, J. - *La educación fuera de la escuela* (1985). Ed. Planeta. Barcelona.
- VARIS - *Animar un centre d'esplai* (1987). Manuals Pleniluni. Ripollet del Vallès.
- VARIOS - *Políticas de juventud y Administraciones públicas* (1984). Document mimeografiat. Servei de documentació de Barcelona Otium.